

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PEDRO CRUZ VILLALÓN
prezentate la 24 mai 2012¹

Cauza C-190/11

Daniela Mühleleitner
împotriva
Ahmad Yusufiși
Wadat Yusufi

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Oberster Gerichtshof)

„Competență judiciară în materie civilă și comercială — Competență în materia contractelor încheiate de consumatori — Articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001 — Interpretarea Hotărârii Pammer și Hotel Alpenhof — Activitate direcționată către celălalt stat membru prin intermediul internetului — Limitare a competenței la contractele încheiate la distanță cu consumatorii”

I — Introducere

1. Prin intermediul prezentei întrebări preliminare, Oberster Gerichtshof solicită Curții să stabilească dacă contractele încheiate cu consumatorii, atunci când sunt precedate de acte preparatorii pe internet, trebuie să fi fost încheiate în mod necesar la distanță în cazul în care consumatorul dorește să beneficieze de competența specială prevăzută la articolele 15 și 16 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială².

2. Astfel formulată, această întrebare își putea ușor găsi răspuns în chiar modul de formulare a articolului 15 alineatul (1) litera (c) din regulamentul menționat, interpretat cu suficientă atenție împreună cu precedentele sale legislative. Cu toate acestea, un paragraf din Hotărârea Pammer și Hotel Alpenhof³, pronunțată recent de Marea Cameră a Curții, ar putea fi interpretat în sensul că impune drept condiție ca respectivul contract să se fi încheiat la distanță cu consumatorul. În orice caz, aceasta este întrebarea adresată de instanța de trimitere.

3. Astfel, obiectul acestei cauze și al acestor concluzii nu poate fi altul decât clarificarea sensului pasajului amintit din Hotărârea Pammer și Hotel Alpenhof, care, astfel cum anticipăm deja în cuprinsul acestui punct, trebuie să se limiteze, în opinia noastră, la caracteristicile specifice ale cauzei menționate, fără a fi necesar să se deducă din acesta un criteriu suplimentar, general și care limitează competența specială în domeniul dreptului consumului.

1 — Limba originală: spaniola.

2 — Regulamentul Consiliului din 22 decembrie 2000 (JO L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

3 — Hotărârea din 7 decembrie 2010 (C-585/08 și C-144/09, Rep., p. I-12527).

II — Cadrul juridic

4. Articolele 15 și 16 din Regulamentul nr. 44/2001, cuprinse în capitolul II („Competența”) secțiunea 4 („Competența în materia contractelor încheiate de consumatori”), prevăd:

„Articolul 15

(1) În ceea ce privește un contract încheiat de o persoană, consumatorul, într-un scop care se poate considera că se situează în afara domeniului său profesional, competența se determină în conformitate cu dispozițiile din prezenta secțiune, fără a se aduce atingere articolului 4 și articolului 5 punctul 5, în cazul în care:

[...]

(c) în toate celelalte cazuri, contractul a fost încheiat cu o persoană care desfășoară activități comerciale sau profesionale în statul membru pe teritoriul căruia este domiciliat consumatorul sau, prin orice mijloace, își direcționează activitățile spre acel stat membru sau spre mai multe state, inclusiv statul membru respectiv, iar contractul intră în sfera de acțiune a acestor activități.

Articolul 16

(1) Un consumator poate introduce o acțiune împotriva celeilalte părți la contract fie înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia partea în cauză are domiciliul, fie înaintea instanțelor din locul unde consumatorul are domiciliul.

(2) Acțiunea poate fi introdusă împotriva consumatorului de către cealaltă parte la contract numai înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia consumatorul are domiciliul.

[...]”

III — Situația de fapt și procedura în fața instanței naționale

5. Doamna Daniela Mühleitner, reclamantă în acțiunea principală și domiciliată în Schwanenstadt, Austria, a efectuat o căutare pe internet în vederea achiziționării unui autovehicul de ocazie pentru uz privat. Prin intermediul paginii internet www.mobile.de, doamna Mühleitner a introdus caracteristicile autovehiculului dorit și a identificat un link unde apărea o ofertă care i-a suscitat interesul. Prin activarea linkului, a accesat pagina de internet a lui Ahmad Yusufi și a lui Wadat Yusufi, pârâți în acțiunea principală și domiciliați în Hamburg, Germania.

6. Pe pagina de internet a pârâților apărea un număr de telefon precedat de prefixul internațional al Germaniei. Doamna Mühleitner a apelat respectivul număr, la care i s-a răspuns de către personalul întreprinderii pârâților. A fost informată că autovehiculul care făcea obiectul ofertei nu mai era în vânzare, însă i s-a indicat că existau alte oferte similare. Doamna Mühleitner a acceptat să i se trimită prin e-mail mai multe informații, inclusiv diferite fotografii ale altui autovehicul. A rezultat că, în cursul conversației telefonice avute cu pârâții, doamna Mühleitner a oferit informații cu privire la domiciliul său în Austria și a întrebat dacă aceasta ridica vreo problemă cu privire la vânzarea-cumpărarea autovehiculului. Pârâții au declarat că nu exista niciun inconvenient în această privință.

7. Ulterior, doamna Mühlleitner s-a deplasat în Germania și a încheiat contractul de vânzare-cumpărare cu pârâții. A primit autovehiculul și a revenit la domiciliul său din Austria, unde, constatând diferite defecte și în urma mai multor contacte infructuoase cu pârâții, a sesizat instanțele austriece pentru a solicita rambursarea prețului de cumpărare, precum și o despăgubire.

8. În primă instanță, cererea a fost respinsă pentru necompetență judiciară internațională, instanța considerând că simpla posibilitate de acces din Austria la pagina de internet a pârâților nu justifică aplicarea dispozițiilor privind competența specială prevăzute la articolele 15 și 16 din Regulamentul nr. 44/2001. În urma formulării apelului împotriva hotărârii primei instanțe, instanța de apel a menținut această hotărâre și a respins din nou cererea pentru motivul necompetenței instanțelor austriece. Această ultimă hotărâre a făcut obiectul unui recurs la Oberster Gerichtshof, organul jurisdicțional care adresează Curții prezenta întrebare preliminară.

IV — Procedura în fața Curții

9. La 22 aprilie 2011, grefa Curții a înregistrat întrebarea preliminară adresată de Oberster Gerichtshof, formulată după cum urmează:

„Aplicarea articolului 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 (denumit în continuare «Regulamentul Bruxelles I») impune ca respectivul contract dintre consumator și agentul economic să fi fost încheiat la distanță?”

10. Au prezentat observații scrise reclamanta și pârâții din acțiunea principală, Republica Portugheză, Republica Cehă, Republica Italiană, Republica Polonă și Confederația Elvețiană, precum și Comisia.

V — Întrebarea preliminară

11. Răspunsul la întrebarea preliminară adresată de instanța de trimitere rezultă cu claritate din Regulamentul nr. 44/2001 și din jurisprudența Curții. Astfel cum am arătat în introducerea acestor concluzii, singurul element care perturbă soluția este un paragraf din Hotărârea Pammer și Hotel Alpenhof, și anume punctul 87, potrivit căruia trebuie să se înțeleagă că aplicarea articolului 15 alineatul (1) litera (c) din regulamentul menționat depinde de încheierea la distanță a contractului cu consumatorul⁴. În consecință, nu trebuie să ne pronunțăm asupra criteriului de legătură prevăzut de dispoziția menționată, care se concentrează pe direcția în care se proiectează activitatea. Prezenta cauză se limitează la o chestiune prealabilă: necesitatea existenței unui contract încheiat la distanță pentru a putea invoca competența specială în domeniul dreptului consumului.

12. Vom arăta în continuare că respectiva condiție nu este necesară nici din perspectiva interpretării dispozițiilor aplicabile, nici chiar din perspectiva Hotărârii Pammer și Hotel Alpenhof. Dacă dispoziția ar impune încheierea la distanță a contractului cu consumatorii, întinderea competenței ar fi limitată la un număr redus de situații, aspect care nu pare să facă parte dintre obiectivele Regulamentului nr. 44/2001. De asemenea, toate statele care au participat la această procedură, precum și Comisia neagă faptul că articolul 15 alineatul (1) litera (c) se limitează la contractele încheiate la distanță cu consumatorii și consideră că dispoziția menționată nu trebuie să fie interpretată în detrimentul consumatorului.

4 — În plus față de paragraful amintit din Hotărârea Pammer și Hotel Alpenhof, o anumită doctrină s-a declarat în mod deschis în favoarea încheierii în mod necesar la distanță a contractului cu consumatorii. A se vedea, de exemplu, Kropholler, J., și von Hein, J., „Europäisches Zivilprozessrecht”, ediția a noua, art. 15 EuGVO punctul 27, și von Hein, J., „Juristenzeitung”, 2011, p. 957.

13. Suntem de acord cu aceste state și cu Comisia. Pentru a ne argumenta poziția, vom analiza mai întâi precedentele legislative ale articolului 15 alineatul (1) litera (c). Ulterior vom examina dispoziția din perspectiva jurisprudenței Curții, inclusiv Hotărârea Pammer și Hotel Alpenhof. În special, vom analiza în detaliu punctul 87 din această hotărâre, a cărui formulare se află la originea prezentei întrebări preliminare.

A — *Precedentele legislative ale articolului 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001*

14. Convenția de la Bruxelles din 1968, în prezent înlocuită de Regulamentul nr. 44/2001, prevedea o competență specială în materia contractelor încheiate cu consumatorii, a cărei redactare era considerabil diferită de cea a actualului articol 15. Conform articolului 13 punctul 3 din convenția menționată, competența specială era aplicabilă dacă contractul încheiat cu consumatorii avea ca obiect prestarea de servicii sau furnizarea de bunuri și când, alternativ, „în statul de domiciliu al consumatorului, încheierea contractului a fost precedată de o invitație specială adresată acestuia sau de publicitate” sau „consumatorul a îndeplinit în statul respectiv actele necesare pentru încheierea contractului respectiv”.

15. Astfel cum a arătat în mod întemeiat Comisia, redactarea articolului 13 punctul 3 din Convenția de la Bruxelles afecta în principal contractele încheiate la distanță cu consumatorii. Cele două ipoteze pe care le enumeră dispoziția se vor produce în majoritatea cazurilor prin intermediul acestei modalități contractuale, deși nu aceasta va fi întotdeauna situația. Astfel, după cum arată și Comisia, nimic nu împiedica aplicarea fostului articol 13 punctul 3 din Convenția de la Bruxelles în privința unei situații în care agentul economic se deplasa la domiciliul consumatorului pentru a încheia contractul *in situ*.

16. Motivul care justifică modificările introduse de actualul articol 15 din Regulamentul nr. 44/2001 este evoluția tehnicilor de comercializare, în principal în domeniul comerțului electronic. Această împrejurare a determinat Comisia să propună o nouă redactare a fostului articol 13 punctul 3 din Convenția de la Bruxelles, în esență nemodificată în cursul procedurii legislative, prin care s-a eliminat cerința anterioară potrivit căreia consumatorul îndeplinea în statul său actele necesare pentru încheierea contractului⁵. Astfel cum a indicat Comisia în comentariul la proiectul articolului 15, această modificare „înseamnă că articolul 15 alineatul (1) punctul 3 se aplică și în privința contractelor încheiate într-un stat membru care nu este cel în care are domiciliul consumatorul”⁶. Comisia adaugă că „aceasta remediază o lacună vădită existentă în formularea anterioară a articolului 13: faptul că consumatorul nu ar putea invoca această competență protectoare atunci când, la inițiativa cocontractantului, a fost incitat să părăsească statul de domiciliu pentru a încheia contractul”⁷.

17. Atât Confederația Elvețiană, cât și Comisia fac referire la Raportul Pocar, a cărui valoare de interpretare a articolului 15, ca și a articolului 15 din Convenția de la Lugano (identică cu cea a Regulamentului nr. 44/2001), este notabilă⁸. În textul menționat, în comentariul dispoziției care face obiectul interpretării în prezenta procedură, se menționează expres că criteriul legăturii „nu depinde de locul în care acționează consumatorul *sau de locul în care este încheiat contractul*, care poate fi situat în altă țară decât cea a domiciliului consumatorului: [acesta] acordă importanță numai activităților celeilalte părți, care pot fi desfășurate în statul domiciliului consumatorului sau

5 — Propunerea Comisiei de regulament (CE) al Parlamentului European și al Consiliului privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, Bruxelles, 14 iulie 1999 [COM(1999) 348 final].

6 — Propunerea Comisiei, citată la nota de subsol anterioară, p. 16.

7 — *Ibidem*.

8 — Raportul explicativ referitor la Convenția privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, semnată la Lugano la 30 octombrie 2007, elaborat de Fausto Pocar, a fost publicat în Jurnalul Oficial din 23 decembrie 2009 (JO C 319, p. 1).

direcționate către acel stat, probabil prin mijloace electronice”⁹. Potrivit raportului, în aceste ipoteze, „consumatorul poate iniția proceduri la instanța propriului domiciliu, în temeiul articolului 16 din [C]onvenți[a] [de la Lugano], *indiferent de locul în care a fost încheiat contractul și indiferent de locul în care s-a beneficiat de serviciul prestat electronic*”¹⁰.

18. Această înțelegere a dispoziției se consolidează dacă se analizează creșterea numărului de „contrate încheiate cu consumatorii” în privința cărora se aplica articolul 13 din Convenția de la Bruxelles, pe care o produce articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001. În timp ce articolul 13 primul paragraf din Convenția de la Bruxelles limita domeniul de aplicare al punctului 3 al acestei dispoziții la contractele care au ca obiect „furnizarea de servicii sau de bunuri mobile corporale”, noul articol 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001 este redactat în termeni mai cuprinzători și generali. Astfel, noua dispoziție se referă în prezent la contracte în general, independent de obiectul acestora, atunci când este vorba despre contracte încheiate de un consumator cu un comerciant în cadrul activităților comerciale sau profesionale ale acestuia.

19. Curtea a utilizat modificarea redactării articolului 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001 pentru a sublinia recent, în Hotărârea *Ilsinger*, că „condițiile de aplicare specifice pe care trebuie să le îndeplinească contractele menționate, care erau prevăzute în mod detaliat la articolul 13 primul paragraf punctul 3 literele (a) și (b) din Convenția de la Bruxelles, sunt redactate în prezent într-un mod mai general la articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001, pentru a se asigura o mai bună protecție a consumatorilor prin raportare la noile mijloace de comunicare și la dezvoltarea comerțului electronic”¹¹. Tocmai pentru că noua redactare protejează mai mult interesele consumatorului, Curtea a declarat în Hotărârea *Ilsinger* amintită, în mod contrar a ceea ce stabilise atunci când a interpretat Convenția de la Bruxelles, că articolul 15 „nu mai este [...] limitat exclusiv la situațiile în care părțile au contractat angajamente sinalagmatic”¹².

20. Pe de altă parte, Consiliul și Comisia au emis o declarație comună privind articolele 15 și 73 din Regulamentul nr. 44/2001¹³, în care se confirmă punctul de vedere pe care ulterior Curtea și l-a însușit în Hotărârea *Ilsinger* menționată. Referindu-se la cerința existenței unui contract încheiat cu consumatorii, ambele instituții au subliniat că articolul 15 „se referă la diferite metode de comercializare, *între care se află contractele încheiate la distanță prin internet*”¹⁴. Nu se exclude în niciun fel faptul că contractul poate fi încheiat cu consumatorii prin intermediul altor formule, diferite de contractele încheiate la distanță, ceea ce confirmă astfel interpretarea largă a dispoziției în ceea ce privește domeniul raporturilor contractuale.

9 — Raportul Pocar, citat la nota de subsol anterioară, punctul 83 (sublinierea noastră).

10 — *Ibidem* (sublinierea noastră).

11 — Hotărârea Curții din 14 mai 2009, *Ilsinger* (C-180/06, Rep., p. I-3961, punctul 50).

12 — Hotărârea *Ilsinger*, citată anterior, punctul 51.

13 — Declarație comună a Consiliului și a Comisiei privind articolele 15 și 73 din Regulamentul nr. 44/2001 (disponibilă în limba engleză pe pagina de internet http://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_ec_en_declaration.pdf).

14 — În versiunea engleză, „This provision relates to a number of marketing methods, including contracts concluded at a distance through the Internet”; în versiunea franceză, „Cette disposition concerne plusieurs méthodes de commercialisation, dont les contrats conclus à distance par l’intermédiaire d’Internet”; în versiunea germană, „Diese Bestimmung betrifft mehrere Absatzformen, darunter Vertragsabschlüsse im Fernabsatz über Internet” sau, în versiunea italiană, „Detta disposizione riguarda diversi metodi di vendita, fra cui i contratti conclusi a distanza via Internet”.

21. Rezultă astfel că articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001 nu a avut drept scop să reducă numărul contractelor încheiate cu consumatorii în privința cărora se aplică competența specială în domeniul dreptului consumului, ci dimpotrivă. Dacă legiuitorul Uniunii ar fi dorit să limiteze această competență la contractele încheiate la distanță cu consumatorii, care, în plus, sunt armonizate de legislația Uniunii¹⁵, este clar că ar fi prevăzut expres aceasta în dispoziția menționată.

22. În definitiv, criteriul legăturii utilizat la articolul 15 alineatul (1) litera (c), spre deosebire de cel cuprins în dispoziția precedentă din Convenția de la Bruxelles, nu este cel al locului în care se află consumatorul, ci cel al locului activității comerciale *directionate către statul membru în care are domiciliul consumatorul*. În consecință, criteriul relevant devine cel privind spațiul teritorial în care intenționează să acționeze persoana care dorește să comercializeze un bun sau un serviciu¹⁶. Dacă piața vizată în mod activ de comerciant include statul membru în care are domiciliul consumatorul cu care inițiază raporturi contractuale, trebuie să se înțeleagă că activitatea acestui comerciant a fost direcționată către statul respectiv.

23. În consecință, noul articol 15 din Regulamentul nr. 44/2001 introduce o modificare fundamentală de optică în raport cu dispoziția prevăzută anterior în Convenția de la Bruxelles și face această modificare tocmai pentru a permite unui consumator care realizează acte pregătitoare prin intermediul mijloacelor de comunicare electronice să poată fi protejat în continuare de articolul 15 alineatul (1) litera (c), inclusiv atunci când se deplasează în statul cocontractantului pentru a încheia contractul.

B — Articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001 și contextul său normativ și jurisprudențial

24. În plus față de precedentele istorice ale dispoziției care face obiectul interpretării în prezenta cauză, există alte elemente, de data aceasta *de lege lata*, care confirmă teza potrivit căreia articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001 nu se limitează la contractele încheiate la distanță cu consumatorii.

25. Obiectivul competenței speciale în domeniul dreptului consumului nu este altul decât protecția consumatorului, partea defavorizată din raportul contractual și care poate face obiectul unei protecții speciale. Astfel prevede expres considerentul (13) al Regulamentului nr. 44/2001, în care se subliniază, în privința contractelor de asigurări, de muncă și a contractelor încheiate cu consumatorii, necesitatea de „[a proteja] partea defavorizată [...] prin norme de competență mai favorabile intereselor sale decât normele generale prevăzute în [acest] regulament”¹⁷.

15 — A se vedea articolul 2 punctul 1 din Directiva 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 1997 privind protecția consumatorilor cu privire la contractele la distanță (JO L 144, p. 19, Ediție specială, 15/vol. 4, p. 160), care cuprinde o definiție autonomă a contractului la distanță după cum urmează: „orice contract privind bunuri sau servicii, încheiat între un furnizor și un consumator, în cadrul unei sistem organizat de vânzare sau de prestare de servicii la distanță organizat de furnizor, care, pentru acest contract, utilizează exclusiv unul sau mai multe mijloace de comunicare la distanță până la momentul în care este încheiat contractul și inclusiv acel moment”.

16 — A se vedea Virgós Soriano, M., și Garcimartín Alférez, F. J., „Derecho Procesal Civil Internacional. Litigación Internacional”, ediția a doua, Ed. Civitas, Madrid, 2007, p. 171 și 172.

17 — Cu privire la finalitatea de protecție a consumatorului a articolelor 15 și 16 din Regulamentul nr. 44/2001, precum și cu privire la dispozițiile anterioare din Convenția de la Bruxelles, a se vedea între altele Hotărârea Curții din 21 iunie 1978, Bertrand (150/77, Rec., p. 1431, punctele 14-18), Hotărârea Curții din 19 ianuarie 1993, Shearson Lehman Hutton (C-89/91, Rec., p. I-139, punctele 13-16), Hotărârea Curții din 3 iulie 1997, Benincasa, (C-269/95, Rec., p. I-3767, punctele 13 și 14), Hotărârea Curții din 20 ianuarie 2005, Gruber (C-464/01, Rec., p. I-439, punctul 32), și Hotărârea Curții Pammer și Hotel Alpenhof, citată anterior, punctul 57.

26. De asemenea, atât redactarea articolului 15, cât și cea a articolului 16 din Regulamentul nr. 44/2001 nu fac deloc referire expresă la contractele încheiate la distanță. Dimpotrivă, astfel cum am arătat la punctele 16-20 din prezentele concluzii, precedentele legislative ale dispoziției confirmă că competența specială în domeniul dreptului consumului prevăzută de Regulamentul nr. 44/2001 include și situațiile în care contractantul sau consumatorul se deplasează la domiciliul celeilalte părți în vederea încheierii contractului¹⁸.

27. Dacă articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001 ar trebui interpretat în sensul că se aplică exclusiv contractelor încheiate la distanță cu consumatorii, numeroase situații în care intervine un consumator ar fi excluse. Acest tip de cazuri a crescut exponențial odată cu apariția comerțului electronic, în care este curent, pe de o parte, ca ofertantul să își facă publicitate pe internet și să se îndrepte spre o anumită piață prin intermediul paginii sale de internet și, pe de altă parte, ca consumatorul să se informeze și să opteze pentru încheierea contractului în temeiul publicității pe care o vede pe internet. În Concluziile prezentate în cauzele Pammer și Hotel Alpenhof, avocatul general Trstenjak a menționat cazul serviciilor sanitare cărora li se făcea publicitate prin intermediul unei pagini de internet, în care consumatorii cu reședința în alte state membre erau invitați în mod deschis să recurgă la serviciile centrului¹⁹. Dacă ne gândim de asemenea la cumpărarea unei mărfi fragile, cu trimiterea prealabilă prin e-mail a unei publicități către consumatorul care are reședința în alt stat membru, și la faptul că consumatorul discută cu vânzătorul, dar preferă să o recepționeze personal, se consideră că acesta este momentul când se încheie contractul.

28. Exemplele anterioare evidențiază cum, prin simplul fapt că se deplasează să încheie contractul și să primească marfa sau serviciul, consumatorul nu ar mai fi protejat de competența specială prevăzută la articolele 15 și 16 din Regulamentul nr. 44/2001. Este dificil să se accepte că această împrejurare ar fi suficientă, în sine, pentru a obține un rezultat care ar fi în mod clar contrar obiectivului urmărit de dispozițiile Regulamentului nr. 44/2001 domeniul dreptului consumului.

29. De asemenea, și dacă s-ar accepta interpretarea restrictivă a dispoziției, excluderea competenței speciale s-ar produce tocmai ca urmare a unui factor care, în loc să îl lase fără apărare, ar trebui tocmai să consolideze protecția consumatorului prin intermediul Regulamentului nr. 44/2001: o deplasare transfrontalieră a consumatorului. Ar fi paradoxal ca aplicabilitatea unui instrument precum Regulamentul nr. 44/2001 să depindă de faptul că una dintre părțile contractului nu se deplasează și cu atât mai mult atunci când este vorba despre partea cea mai defavorizată, cu privire la care dispoziția urmărește acordarea unui tratament deosebit de favorabil²⁰.

30. Analiza altor dispoziții normative aflate în legătură cu Regulamentul nr. 44/2001 permite să se confirme că nu este necesar să fie vorba despre un contract încheiat cu consumatorul la distanță. De exemplu, Regulamentul nr. 593/2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale²¹ prevede, atât în considerentul (25), cât și la articolul 6, o normă conflictuală în materia contractelor încheiate cu consumatorii cu privire la care elementul de legătură este în conformitate cu norma privind competența prevăzută la articolul 15 din Regulamentul nr. 44/2001. Regulamentul nr. 593/2008 nu se referă deloc la existența unui contract încheiat la distanță cu consumatorul, ci doar la importanța unei

18 — A se vedea Leible, S., și Müller, M., „Neue Juristische Wochenschrift”, 2011, p. 497, și Mankowski, P., „Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts”, 2009, p. 242 și urm.

19 — Concluzii prezentate la 18 mai 2010, nota de subsol 28.

20 — În acest sens, este important de amintit că în considerentul (1) al Regulamentului nr. 44/2001 se subliniază că obiectivul central al textului este garantarea liberei circulații a persoanelor: „Comunitatea și-a stabilit ca obiectiv să mențină și să dezvolte un spațiu de libertate, securitate și justiție, în cadrul căruia este garantată libera circulație a persoanelor. Pentru realizarea treptată a unui astfel de spațiu, Comunitatea trebuie să adopte, între altele, măsurile în domeniul cooperării judiciare în materie civilă care sunt necesare pentru buna funcționare a pieței interne”.

21 — Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (JO L 177, p. 6), care a înlocuit Convenția privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, deschisă pentru semnare la Roma la 19 iunie 1980 (JO 1980, L 266, p. 1). Regulamentul nr. 593/2008 se aplică contractelor încheiate începând cu 17 decembrie 2009.

acțiuni comerciale îndreptate către statul membru în care are domiciliul consumatorul. Faptul că acesta se deplasează sau nu se deplasează ca urmare a activității anterioare a cocontractantului este nerelevant pentru stabilirea legii aplicabile contractului sau, cel puțin, regulamentul nu prevede nimic despre necesitatea încheierii la distanță a contractului.

31. În jurisprudența rezultată până în prezent, Curtea nu s-a pronunțat categoric asupra acestui aspect. Există însă indicii care arată o anumită înclinație în favoarea unei interpretări extensive a definiției „contractului” prevăzute la articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001.

32. În Hotărârea *Ilsinger*, citată anterior, Curtea a subliniat importanța faptului că actualul articol 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001 se referă la „ansamblul contractelor, indiferent de obiectul acestora”, atunci când este vorba despre contracte încheiate de un consumator cu un comerciant în cadrul activităților comerciale sau profesionale ale comerciantului²². Această caracteristică, lipsa de relevanță a obiectului, a dobândit și mai mare importanță în comparație cu redactarea precedentei dispoziții din Convenția de la Bruxelles, a cărei formulare limita competența la contractele care au ca obiect „furnizarea de servicii sau de bunuri mobile corporale”. Astfel cum am arătat la punctul 20 din aceste concluzii, o interpretare istorică a acestei dispoziții a fost utilizată de Curte în Hotărârea *Ilsinger* pentru a extinde tipul contractelor de consum cărora li se aplică competența specială prevăzută la articolul 16 din Regulamentul nr. 44/2001. De fapt, Curtea nu a ezitat să se depărteze de jurisprudența anterioară, întemeiată pe interpretarea precedentului articol 13 din Convenția de la Bruxelles, care limita aplicarea acestuia la contractele de natură sinalagmatică încheiate cu consumatorii²³. După intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 44/2001 și în urma noii redactări a dispoziției, în Hotărârea *Ilsinger* s-a declarat că excluderea contractelor unilaterale încheiate cu consumatorii era neîntemeiată.

33. În Concluziile prezentate în cauza *Ilsinger* menționată, avocatul general Trstenjak a ajuns la același rezultat. În plus față de motivele enunțate în hotărâre, avocatul general a subliniat importanța precizării „în toate celelalte cazuri” de la începutul articolului 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001²⁴. Suntem de acord că această expresie este suficient de elocventă și este evident că termenul „toate” privează de temei orice interpretare care ar reduce numărul de contracte încheiate cu consumatorii cărora li se aplică dispoziția.

34. În sfârșit, considerațiile anterioare ne conduc direct la Hotărârea *Pammer* și *Hotel Alpenhof*, în special la punctul 87 din aceasta, în discuție. În hotărârea menționată, Curtea, în formație de Mare Cameră, a interpretat pentru prima dată articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001, cu scopul de a preciza când se consideră că activitatea unui agent economic prezentată pe o pagină de internet a fost „direcționată” spre un stat membru. După ce enumeră o serie de criterii, hotărârea analizează împrejurările de fapt ale celor două ipoteze de fapt invocate în fiecare cauză. Referindu-se la cauza în care s-a discutat competența instanțelor germane pentru a judeca un litigiu între un consumator care are reședința în Germania și un proprietar de hotel situat în Austria, Curtea a declarat:

„85 Într-o cauză precum cea între *Hotel Alpenhof* și domnul *Heller*, s-ar părea că există mai multe indicii [...] de natură să demonstreze că respectivul comerciant și-a direcționat activitatea către unul sau mai multe state membre, altele decât Republica Austria. Revine însă instanței naționale obligația să verifice că aceasta este situația.

22 — Hotărârea *Ilsinger*, citată anterior, punctul 50.

23 — Hotărârea din 20 ianuarie 2005, *Engler* (C-27/02, Rec., p. I-481, punctele 34-37).

24 — Concluziile prezentate la 11 septembrie 2008, punctul 40.

86 Cu toate acestea, potrivit celor susținute de Hotel Alpenhof, contractul cu consumatorul este încheiat la fața locului, iar nu la distanță, întrucât predarea cheilor camerelor și plata sunt efectuate la fața locului, și, prin urmare, nu se poate aplica articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001.

87 În această privință, *împrejurarea că cheile sunt predate consumatorului, iar plata este efectuată de acesta din urmă în statul membru pe teritoriul căruia are sediul comerciantul nu împiedică aplicarea dispoziției menționate, dacă rezervarea și confirmarea acesteia au avut loc la distanță, astfel încât consumatorul s-a angajat contractual la distanță*²⁵.

35. Hotărârea se oprește aici.

36. Astfel cum am anunțat de la început, având în vedere redactarea acestui din urmă punct 87, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă Curtea a intenționat să limiteze domeniul de aplicare al articolului 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001 doar la contractele încheiate la distanță cu consumatorii. Și, așa cum am anticipat, considerăm că răspunsul trebuie să fie negativ, nu doar pentru argumentele expuse până acum, ci și ținând cont de chiar modul de redactare a Hotărârii Pammer și Hotel Alpenhof.

37. Astfel, evidențiind ideea că, în situația din cauza privind Hotel Alpenhof, contractul se încheiase la distanță, Curtea nu a făcut altceva decât să pună accentul pe o împrejurare, nu pe realizarea unei condiții imperative impuse de Regulamentul nr. 44/2001. Aceasta rezultă și din lectura integrală a hotărârii, întrucât, atunci când se abordează împrejurările din cauza Pammer, conexată cu cauza Hotel Alpenhof, nu se face nicio referire la tipul de contract, la distanță sau *in situ*, încheiat de părți în cazul respectiv. La cele de mai sus se adaugă Concluziile avocatului general Trstenjak prezentate în cauza Pammer și Hotel Alpenhof, în care este exclusă în mod clar ideea că articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie să se aplice doar în privința contractelor încheiate la distanță cu consumatorii²⁶.

38. În opinia noastră, punctul 87 din Hotărârea Pammer și Hotel Alpenhof subliniază încheierea la distanță a contractului nu pentru a o impune ca cerință, ci tocmai pentru a exclude o interpretare prea restrictivă a articolului 15 alineatul (1) litera (c) menționat. Trimiterea la contractul la distanță se face cu scopul de a sublinia importanța existenței unei activități precontractuale pregătitoare și prelabile prin intermediul internetului, care se bazează la rândul său pe informații direcționate prin internet pe teritoriul unde are domiciliul consumatorul. Înțelegem că, referindu-se la contractul la distanță, Curtea intenționa să sublinieze că, în cauza respectivă, nu numai că existau acte pregătitoare anterioare ajungerii consumatorului la Hotel Alpenhof, ci, în plus, se încheiase un contract între părți anterior predării cheilor.

39. În consecință, considerăm că articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că nu impune încheierea la distanță a contractului dintre consumator și agentul economic.

25 — Sublinierea noastră.

26 — Concluziile citate anterior, punctul 55.

VI — Concluzie

40. Având în vedere argumentele prezentate, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară adresată de Oberster Gerichtshof după cum urmează:

„Articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială nu impune ca respectivul contract dintre consumator și agentul economic să fi fost încheiat la distanță.”